

**Konspekt lekcji religii
dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych
na podstawie filmu o bł. Karolinie Kózkównie
„Zerwany Kłos” w reż. Witolda Ludwiga**

CELE WYCHOWAWCZE I WYMAGANIA OGÓLNE:

- ukazanie uczniom czystości i godności kobiety, jako cech pięknych, szlachetnych, bezcennych (można posłużyć się jednym z ośmiu błogosławieństw „*Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą*”);
- wyjaśnienie, dlaczego dzisiejszy świat spycha czystość na margines i promuje inny obraz kobiety;
- udowodnienie, że śmierć człowieka jest taka, jak jego życie (w myśl słów Księdza Mendrali „pięknie umiera, kto pięknie żyje”);
- ukazanie skutków odejścia od Boga i oddaniu się żądzom nienawiści i zabijania;
- pokazanie, że zawsze należy wybierać życie, gdyż jest ono największym darem Boga, od momentu poczęcia aż do naturalnej śmierci;
- zwrócenie uwagi na grzech oszczerstwa i obwiniania kogoś pochopnie, na podstawie plotek, bez próby dotarcia do prawdy, bez rozmowy z człowiekiem; oszczerstwo i osąd mogą doprowadzić do śmierci ducha, mogą zabić radość i nadzieję;
- ukazanie Boga jako Tego, który z nawet najgorszych życiowych doświadczeń potrafi wyciągnąć dobro, a tym samym ukazanie, że warto złożyć w Nim całą swoją nadzieję; zaznaczenie, że wiara w Chrystusa potrafi przemienić życie;
- udowodnienie, że Bóg zawsze przyjmie grzesznika (dobry Ojciec, który zawsze czeka na powrót syna marnotrawnego) i większą ma radość z jednego nawróconego, niż z 99 sprawiedliwych (tutaj częsta sytuacja, że osoby wierzące często nad wyraz proklamują swoją wiarę i nie wierzą w szczerą intencję nawrócenia grzeszników);
- zastanowienie się nad sensem śmierci w młodym wieku;
- ukazanie piękna i radości macierzyństwa;
- przestroga przed aborcją – wytłumaczenie jak bardzo boli strata dziecka, jak straszny jest syndrom postaborcyjny, o którym nie mówi się w mediach, podanie przykładów kobiet, które wiele lat po aborcji słyszą płacz dziecka i nie mogą sobie wybaczyć dokonanego czynu;
- wskazanie uczniom modlitwy i pokory, jako czynników gwarantujących świętość;
- zachęcenie uczniów do pokonywania codziennych trudności, ukazanie sensu codziennej walki, nawet w najdrobniejszych rzeczach, zachęta do podejmowania wyzwań, stawianie wysoko poprzeczki;
- ukazanie, dlaczego warto do końca bronić wyznawanych wartości;
- zaznaczenie, że droga do zbawienia, prowadzi przez cierpienie oraz, że droga życiowa każdego człowieka naznaczona jest krzyżem.

METODY I ŚRODKI DYDAKTYCZNE

Film „Zerwany Klos”, piosenka „Warto jest wierzyć”, dyskusja, praca w grupach, pisemna praca domowa

WSTĘP:

- zapytanie uczniów o pierwsze wrażenia po obejrzeniu filmu, refleksje;
- zapytanie uczniów jak tytuł filmu odnosi się do całości, co rozumieją przez słowa „Zerwany Klos”;
- jakie cechy bł. Karoliny zostały ukazane w filmie (zestawienie tych cech z wcześniejszym zapoznaniem się z biografią bł. Karoliny);
- porównanie „Zerwanego Klosa” z filmem „Karolina” (jeśli uczniom znana jest ta produkcja), porównanie pomysłu na opowiedzenie historii bł. Karoliny, zastosowanych w filmach środków;
- zapytanie uczniów co rozumieją przez pojęcie „czystości”, czy jest ona dla nich ważną wartością i dlaczego;
- zapytanie czy dzisiejszy świat promuje czystość i godność kobiety (ważne jest, aby wymienić przykłady reklam, teledysków, które naruszają godność kobiety, a służą jedynie do osiągania zysku, zaspokojenia chwilowych potrzeb; należy wyjaśnić, że dziś następuje degradacja sfery seksualnej człowieka, zwłaszcza młodego, poprzez wmawianie i powielanie kłamstw w mediach, kolorowej prasie. Wszystko to z pozoru wydaje się dobre, bo przecież można znaleźć tam różne porady, ale na dłuższą metę prowadzi to do destrukcji. Warto wymienić, jakie są cechy kobiety, którą dziś nazywa się autorytetem (seksowna, uwodząca, budząca pożądanie, ubrana wyzywająco, mocno wymalowana, robiąca karierę, przesadnie dbająca o urodę i ciało).

ROZWINIĘCIE

Film „Zerwany Klos” ma bardzo głębokie przesłanie. Każda z postaci prezentuje inne wartości, ukazuje inne emocje. Aby je wyszczególnić i podkreślić, warto podzielić uczniów na pięć grup, w których będą dyskutować o postaciach z filmu, a jednocześnie próbować odczytać przesłania tych postaci: bł. Karoliny, Teresy, Jana Kózki, Ks. Władysława Mendrali, Starego Kozaka. Na samym początku warto nakreślić podstawowe fakty historyczne dot. pierwszej wojny światowej i zaznaczyć, że w Wal-Rudzie przebiegała linia frontu, na której walczyły ze sobą armie rosyjska i austriacka.

1. **Bł. Karolina** – wartości, których nas uczy:

- stawianie Pana Boga na pierwszym miejscu w harmonogramie dnia
- pracowitość
- pobożność
- troska o ewangelizację najmłodszych
- zamiłowanie do ewangelizacji
- gotowość do niesienia pomocy, wysłuchania, zrozumienia
- szacunek dla rodziców

- miłość do drugiego człowieka
- radość życia
- troska o potrzeby wspólnoty Kościoła
- odwaga do obrony wyznawanych wartości
- wierność Bogu
- troska o dom rodzinny
- miłość do młodszego rodzeństwa
- wytrwania do końca w wierze
- cierpienie, jako jedyna droga do wiecznego szczęścia i świętości.

2. Teresa – postać Teresy pokazuje:

- jak bardzo boli oszczerstwo, pomówienia, plotki, niezrozumienie, odtrącenie, które mogą zabić duszę człowieka, a nawet doprowadzić do prób samobójstwa; słowo ludzkie może zabić
- jak bardzo boli odsunięcie od społeczności, samotność
- jak bardzo bolą rany przeszłości i brak rodziców
- ból utraty godności i koszmary o powrocie oprawcy, wstyd, rozpacz, cierpienie
- trudność pogodzenia się z własnym losem
- trud i wysiłek, aby w koszmarze najgorszych wspomnień i splocie wydarzeń, podjąć heroiczny wysiłek zaufania Bogu.

Najważniejszym przesłaniem postaci Teresy jest przestroga przed aborcją. W chwili, gdy kobieta dowiaduje się o ciąży z gwałtu, jej pierwsza myśl biegnie ku aborcji. Pojawiają się „doradcy”, którzy utwierdzają ją w tym argumentami, że dziecko zawsze będzie jej przypominać o gwałcie, o oprawcy, że wystarczy je usunąć, a będzie po „problemie”. Bardzo niewiele mówi się o syndromie postaborcyjnym, który prześladowuje kobietę. Jest sporo świadectw kobiet, które po dokonaniu aborcji urodziły kilkoro dzieci, ale to, któremu odmówiły życia, powraca w snach, przypomina o sobie. Kobiety nie mogą sobie tego wybaczyć, zastanawiają się, jak dziecko by teraz wyglądało, jakie miało by zdolności, jaki kierunek studiów by wybrało, jakie miałyby powołanie...Te myśli dręczą kobietę już do końca życia, powodując, że praktycznie nie mogą sobie wybaczyć tego czynu (tutaj można podać sporo przykładów, przeczytać świadectwa). Teresa widzi ojca oplakującego Karolinę, widzi jak bardzo cierpi, jak wielki jest ból po stracie dziecka i dlatego jest szczęśliwa, że nie podjęła decyzji o aborcji.

Kobiecie, która zaszła w ciążę na skutek gwałtu, nie mówi się o wartości życia, które może dać. Nie mówi się o sile miłości macierzyńskiej, która jest w stanie pokonać traumatyczne przeżycia i jest po prostu silniejsza.

Celem dyskusji o Teresie jest ukazanie, że zawsze warto wybierać życie, warto dać szansę niewinnemu człowieczkowi. A jeśli po porodzie okaże się, że miłość matczyna nie wygrała, istnieją przecież inne rozwiązania, np. okna życia. Oczywiście, taka postawa jest postawą heroiczną i nie przychodzi łatwo, ale warto podjąć próbę pokochania dziecka.

Należy podkreślać, że film „Zerwany Kłós” nie narzuca takiego postępowania kobietom, które znalazły się w takiej sytuacji jak Teresa, ale pokazuje jedną z opcji, która daje po prostu szczęście i pokój.

Postawa Teresy jest okazją do dyskusji w odniesieniu do czarnych marszów i do argumentów ruchów feministycznych, które głoszą, że ciało kobiety jest jej własności i mają prawo o nim decydować. Nie zauważają, że zarodek małego człowieka to już inne ciało w jej ciele.

3. Stary Kozak – najważniejsze przesłania

- ukazanie, do czego prowadzi wychowanie w narodzie, który odrzucił Boga
- ukazanie, do czego prowadzi nienawiść do Kościoła
- ukazanie skutków bycia zabójcą – Kozak zabija, a sam ginie na polu walki, podczas gdy jego ofiara pokazuje zwycięstwo boskich wartości
- dramat człowieka, któremu zawsze towarzyszyła wojna, dramat polegający na niemożności odmiany losu, determinizm
- ukazanie, że kto sieje wiatr, ten zbiera burzę, kto sieje śmierć, śmierć ponosi; można tutaj przytoczyć słowa Jezusa w Ogrójcu: *mszyscy boniemi, którzy mieczą dobywają od miecza giną.*” *Ev. Mateusza 26,52*
- ukazanie tragicznych skutków i degradacji człowieka, który nie może osiągnąć tego, co dyktują mu żądze i niskie instynkty.

4. Jan Kózka – najważniejsze przesłania

Jan Kózka był dobrym ojcem i gospodarzem, kochał swoje dzieci, kochał Karolinę. Był człowiekiem wierzącym, na którego przyszła bardzo ciężka próba. Gdy carski żołnierz 18 listopada 1914 roku wpadł do chaty Kózków uprowadził ojca i Karolinę, na skraju lasu rozkazał ojcu zawrócić. Ojciec w tym momencie przeżywał dramat – nie chciał zostawić ukochanej córki, ale żołdak zagroził śmiercią. W tym momencie był niesamowicie rozdarty – z jednej strony chciał ochronić Karolinę, z drugiej wiedział, że musi żyć dla pozostałych dzieci, że one go potrzebują. Jednak stało się. Ojciec do końca życia nie mógł sobie tego wybaczyć, dręczyły go koszmarne myśli o tamtym wydarzeniu. Nieustannie zadawał sobie pytania, dlaczego nic nie zrobił, dlaczego nie obronił Karoliny, co zapewne podpowiadał męski honor i poczucie ochrony bezbronnej kobiety, do końca życia czuł, że stchórzył.

Jan Kózka także pokazuje trudność pogodzenia się z sytuacją życiową, ale najważniejsze przesłanie to trud przebaczenia sobie samemu i zrozumienie, że ofiara córki nie poszła na marne, a zaowocowała jej świętością.

5. Ks. Władysław Mendrala

Postać Księdza pokazuje, że zawsze trzeba być przygotowanym na śmierć. Przedsmak śmierci i jej zapowiedź przychodzą w czasie, gdy Ksiądz modli się w skupieniu. Tylko cud sprawia, że w pistolecie wycelowanym w czaszkę nie ma już kuli. Ksiądz prezentuje także ewangeliczną postawę przebaczenia swojemu oprawcy; nie potępia go, modli się o siłę przebaczenia, nie złorzeczy, a wręcz życzy zbrodniarzowi nawrócenia w ostatniej chwili życia.

Postać Księdza pokazuje także, że istnieją 2 światy: materialny i duchowy. Świadczą o tym słowa: „Twoja kula może i dosięgnie mojego ciała, ale nie dosięgnie mojej duszy”. O tym świecie duchowym zdarza nam się zapominać, ale jednak trzeba sobie uświadomić, że na tym świecie jesteśmy tylko na chwilę. Często wydaje nam się, że na ziemskim padole odnieśliśmy jakiś sukces, albo mamy jakąś przewagę, a w gruncie rzeczy w świecie duchowym może nie mieć to żadnego znaczenia; i odwrotnie - ponoszone przez nas porażki, mogą okazać się zwycięstwem i tryumfem ducha.

Ksiądz stanął przed bardzo trudnym zadaniem – pocieszenia i dodania wygasłej nadziei ojcu zamordowanej Karoliny. Sam był bardzo wstrząśnięty rysunkami z obdukcji zmasakrowanego i pociętego ciała Karoliny i w tym stanie musiał spełnić swój duszpasterski obowiązek wiania w serce nadziei i wiary. Wykazuje się przy tym mądrością i z przekonaniem tłumaczy sens męczeństwa Karoliny. Jest wzorem spowiednika.

ZAKOŃCZENIE

Zapytanie uczniów jak rozumieją słowa piosenki „Warto jest wierzyć” w wyk. Zofii Nowakowskiej. Konkluzje dyskusji powinny być następujące:

- zachęta do stawiania czoła przeciwnościom,
- zachęta do codziennej walki, podejmowanej przez człowieka
- zachęta do pokonywania zniechęcenia i lenistwa, które pochodzą od Złego
- słowa z piosenki dodają wiary – wiary w sens walki
- warto podejmować pracę nad sobą, aby przemieniać innych, bo od nas wiele zależy /przemianę świata należy zacząć od siebie
- uświadomienie, że nasz świat jest piękny, został stworzony przez Boga. Piękno i dobro trzeba dostrzegać, bo nie jest krzykliwe jak zło, ale jest obecne.

Na zakończenie nauczyciel powinien zapytać uczniów, czego uczy ich bł. Karolina.

Na podsumowanie zajęć, aby każdy uczeń w domu raz jeszcze, na spokojnie i w ciszy przemyślał przesłanie lekcji, można zadać krótką formę pisemną, w której uczniowie wyjaśnią słowa św. Jana Pawła II, które są mottem filmu: **„Miłości bez Krzyża – nie znajdziecie... Krzyża bez Miłości – nie udźwigniecie”**.